

МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАР БИЛАН МУЛЬТИМЕДИА ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН Фойдаланиш Тамойиллари ва Имкониятлари

Наргиза Мўминова Сабитджановна

Мактабгача Таълим Ташкилотлари
Директор Ва Мутахассисларини Қайта
Тайёрлаш Ва Малакасини Ошириш
Институти “Мактабгача Ва Муסיқий Таълим”
Кафедрси Катта Ўқитувчиси

М.Р.Камалова,
ТПК Катта Ўқитувчиси

М.А.Абдулазизова.
ТДПУ Талабаси

Аннотация.

Мақолада мактабгача таълим ташкилотида болаларни инновацион АКТдан фойдаланиш хақида фикр юритилган ва тарбиячилар томонидан олиб бориладиган тамойиллари ва имкониятлари ёритилган. “Ахборот асри” деб ном олган ХХІ асрда мамлакат ва ҳудудлар ўртасида ахборот алмашинуви кенгайиб, тобора тезлашди. Ахборот технологияларнинг жадал ривожланиши дунё бўйича йирик ахборотлашган жамиятни вужудга келтирди. Бу, ўз навбатида, давлат ва жамиятлар ҳаётининг барча соҳаларида жиддий ўзгаришларга олиб келмоқда. Таълим жараёнида барча дидактик тамойиллар бири-бири билан чамбарчас боғлиқ ва баъзан имконсиздир қайси бири машғулотнинг асоси эканлигини аниқ белгилаб қўйинг. Бирок, улар ўқитишни шундай билимлар мантиғига мос келадиган тарзда амалга оширишга имкон беради. Мактабгача ёшдаги болаларни мактабгача таълим ташкилотларида ўқитишда мултимедия воситасида ўқитишга қўйиладиган асосий дидактик принциплар ва талаблар қуйидагилардан иборат:

Тарбиячи ҳар бир боланинг ривожланиш даражасини билиши, яқин ривожланиш зонасини белгилаши, ушбу билимларга мувофиқ тест топшириқларининг ўзгарувчанлигидан фойдаланиши керак. Ривожлантирувчи таълим принципи таълими шахсни ҳар қандай ривожланиш мақсадларига, билим ва кўникмаларни ривожлантиришга қаратилган деб амалга ошироқда Мултимедия ёрдамида тарбиячининг сўзи билан биргаликда визуал, техник ўқув воситаларидан фойдаланиш нафақат тегишли маълумотларни самарали ўзлаштиришга ёрдам беради, балки балаларнинг билим фаолиятини фаоллаштиради; назарияни амалиёт билан, ҳаёт билан боғлаш қобилиятини ривожлантириш; техник маданият кўникмаларини шакллантириш; диққат ва аниқликни тарбиялаш; ўрганишга бўлган қизиқишни ошириш ва уни янада қулайроқ қилиш. Мултимедияни ўқитишда қўллаш, агар керак бўлса, болалар ўрганган нарсаларини кўпайтириши ва тегишли билимлардан амалий машғулотларда фойдаланиши, яъни нафақат чуқур ёдлашни, балки хотирада мавжуд бўлган нарсалардан фойдаланиш қобилиятини ҳам таъминлаш. Агар тарбиячи уларга билим фаолиятига қизиқиш, фаол муносабат билдириши мумкин бўлса, билим қатъий ўзлаштирилади ва болаларнинг ривожланишига таъсир қилади.

Улар фантазия, тасаввурни ривожлантиради. Улар аниқ белгиланган мақсадга эга эмаслар - улар ижодкорлик, боланинг ўзини намоён қилиши учун воситалар.

- Мултимедия тақдимотлари компьютер дастурлари ёрдамида маълумотни тақдим этишнинг қулай ва самарали усули ҳисобланади.
- Компьютер ўйинларини тўғри танлаш ва улардан фойдаланиш услублари билан диққат, концентрация, ҳаракат тезлиги ривожланади, компьютерга қизиқиш ва у билан ишлашга психологик тайёрлик пайдо бўлади.

• Тарбиячилар ва ота-оналар учун компьютер ўйинларининг барча бойликлариди ҳаракатланишни осонлаштириш учун зарурдир, керакли дастурни турли мезонларга кўра танлашни осонлаштиради.

Барча компьютер ўйинларида энг муҳими - бу боланинг ўйинига бўлган муносабат ва тарбиячи ва ота-она чексиз виртуал кўнгилочар денгизида адашиб қолмасликлари учун ахборот маданияти бўлиши ва уни болаларда тарбиялаш зарур. • Компьютер ўйинларини ривожлантириш ахборот маданиятини шакллантиришга ёрдам беради. Компьютер ўйинларидан фойдаланишнинг асосий вазифаси - болани ахборот жамиятида ҳаётга тайёрлаш, компьютер саводхонлиги элементларини ўргатиш ва компьютердан фойдаланишга психологик тайёргарликни тарбиялаш, у билан ишлаш жараёнида ишонч ҳиссини ҳосил қилиш.

• Ўқув ўйинларининг аксарияти анъанавий равишда ўқиш ва ҳисоблаш қобилиятларини ривожлантиришга қаратилган бўлиб, бу мактабга киришга тайёргарлик кўришда ёрдам беради, шунинг учун таълим тизимининг мактабгача ва бошланғич мактаб даражалари ўртасидаги узлуксизлик масаласи ҳал қилинади.

• Ушбу имкониятларни амалга ошириш учун боланинг компьютер ёрдамида ўйинлар билан таъминлайдиган қобилиятлари у ўтиришдан олдин шаклланганлигини аниқ англаш керак.

• Компьютердан фаолият воситаси, ҳақиқат ҳақидаги маълумотни когнитив таҳлил қилиш воситаси сифатида тўлиқ фойдаланиш учун мактабгача ёшдаги болага рамзлар, умумлаштирилган тасвирлар билан ишлаш қобилияти керак; унга этарлича ривожланган фикрлаш, ижодий тасаввур, ҳаракатларнинг маълум даражада ўзбошимчалик даражаси керак. Буларнинг барчаси болада унинг хилма-хил амалий ва ўйин фаолиятида шаклланади. Шу билан бирга, мактабгача ёшдаги боланинг этакчи фаолияти, ўйин, компьютерни мақсадли бошқариш, компьютер ўйинларини ривожлантириш зарурлигини шакллантириш учун алоҳида аҳамиятга эга.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкунки мактабгача ёшдаги болаларни ўқитишда ишлатиладиган барча мультимедиа воситалари ҳам ўқув, ҳам услубий қўлланмалар учун барча дидактик талабларга жавоб бериши керак. Ушбу талаблар дидактик ўқитиш тамойилларига мос келади. Мультимедиа манбаларига қўйиладиган анъанавий дидактик талаблардан ташқари ўзига хос дидактик талаблар қўйилиши керак: мослашувчанлик, таълимнинг интерактивлиги, мультимедиа ресурслари билан ишлашда болаларнинг интеллектуал салоҳиятини ривожлантириш, мультимедиа ресурсларидаги материалларни тақдим этишнинг изчиллиги ва таркибий ва функционал боғлиқлиги.

Мультимедиа ресурсларини ишлаб чиқиш ва улардан фойдаланишга қўйиладиган дидактик талабларни ҳисобга олиш билан бир қаторда, мактабгача таълим ташкилотиди ўқитиш самарадорлигига таъсир қилувчи психологик талабларга риоя қилиш зарур. Мультимедиа ресурсларига эргономик талаблар мактабгача ёшдаги болаларнинг ёш хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда тузилади, ўрганиш мотивацияси даражасининг ўсишини таъминлайди, ахборот имиджига ва мультимедиа ресурсларининг ишлаш режимларига талабларни белгилайди.

Фойдаланилган Адабиётлар

1. Федоров А.В. Современный мир и медиаобразование. Журнал «Медиаобразование» №2 2008г. Г. Тагенрог.
2. Пахрутдинов Ш.И. Барқарор тараққиёт ва раҳбар масъулияти. Т., Академия 2011.
3. Умарова Н.Т. Глобаллашув шароитида ахборот хуружларига қарши кураш. Академия. Т., 2005.
4. Бабаджонов С.С. Инклюзив таълимда медиакомпетентлиқнинг ўрни. Международной конференции “Социальная инклюзия: новые ориентиры социализации детей” 1-част. – Т.: 2017. – С 65.
5. Махмудова С. Юксак мусиқий маданият воситаси орқали информациявий таҳдидларга қарши курашиш. “Илмий-педагогик ва ўқув-методик нашрлар орқали

информациявий таҳдидларга қарши курашиш: профилактика, технология, механизм” республика илмий-амалий конференция тўплами. – Т.: 2017. 67 б.

6. Охунова. Г., Маннопова Ш. Информациявий таҳдидларга қарши курашишнинг ҳуқуқий меъёрий асослари. “Илмий-педагогик ва ўқув-методик нашрлар орқали информациявий таҳдидларга қарши курашиш: профилактика, технология, механизм” республика илмий-амалий конференция тўплами. – Т.: 2017, 65 б.